Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg Awst 2024 – Gorffennaf 2025

Cynnwys

1. **Cyflwyniad** 1
2. **Crynodeb Gweithredol** 2
3. **Monitro** 5
   - 3.1 **Cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau** 6
   - 3.2 **Cydymffurfio â'r Safonau Llunio Polisi** 8
   - 3.3 **Cydymffurfio â'r Safonau Gweithredol** 8
   - 3.4 **Cydymffurfio â'r Safonau Cadw Cofnodion a Safonau Atodol** 8
4. **Sgiliau Iaith Gymraeg Staff** 9
5. **Hyfforddiant** 9
6. **Recriwtio** 10
7. **Cwynion** 10
8. **Casgliadau ac Argymhellion** 10

1. Cyflwyniad

Mae'r adroddiad blynyddol hwn wedi'i baratoi yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg a sefydlwyd o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Mae Safonau'r Gymraeg yn esbonio sut y disgwylir i'r Coleg ddarparu gwasanaethau penodol drwy gyfrwng y Gymraeg, gan sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg a bod dewis iaith yn cael ei gynnig yn weithredol. Mae'r adroddiad blynyddol yn nodi sut mae'r Coleg wedi cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg yn ystod 2024/25, yn unol â gofynion adrodd Comisiynydd y Gymraeg.

Mae'r adroddiad hefyd yn cynnwys crynodeb o weithgareddau, datblygiadau a chyflawniadau cwricwlwm allweddol yn ystod 2024/25, sydd yn ein barn ni yn adlewyrchu ymrwymiad y Coleg i ddarparu a datblygu darpariaeth Gymraeg yn barhaus i'w ddysgwyr, staff, aelodau o'r cyhoedd a rhanddeiliaid eraill.

Mae'r adroddiad hwn wedi'i lunio gan Dîm Datblygu'r Gymraeg. Fe'i cyhoeddwyd ar wefan y Coleg ac mae ar gael yn Gymraeg a Saesneg, o dan Safonau'r Gymraeg. Mae fersiwn lawn o Safonau'r Gymraeg y Coleg hefyd i'w gweld ar y wefan hon, o dan Hysbysiad Cydymffurfio (Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011).

2. Crynodeb Gweithredol

Yn ystod y cyfnod adrodd hwn, mae'r Coleg wedi parhau yn ymrwymedig i weithredu'r Safonau, gan ddatblygu ac ehangu ei wasanaeth Cymraeg a'i ddarpariaeth cwricwlwm yn barhaus. Mae'r ymdrechion hyn nid yn unig yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau ond hefyd yn cefnogi nod 'Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr Cymraeg', gan gyfrannu at dwf a chynaliadwyedd y Gymraeg ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Fel mewn blynyddoedd academaidd blaenorol, parhaodd monitro ac adolygu cydymffurfiaeth â'r Safonau yn 2024/25 a arweiniodd at waith datblygu pellach mewn meysydd a nodwyd fel rhai sydd angen sylw. Mae'r rhain wedi'u nodi o dan Adran 3 Monitro isod.

Mae'r datblygiadau a chyflawniadau allweddol yn 2024/25 wedi cael effaith gadarnhaol ar ddiwylliant y Coleg, gan wella ei allu i ehangu'r Gymraeg a'r ddarpariaeth ddwyieithog wrth gynyddu cyfleoedd i ddysgwyr. Trwy gyllid parhaus gan y Coleg Cymraeg Cenedlaethol, llwyddodd y Coleg i ehangu ei Dîm Datblygu'r Gymraeg ymhellach gyda Thiwtoriaid Cefnogi Dwyieithrwydd wedi'u penodi ar draws wyth maes blaenoriaeth: Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Gofal Plant, Gwasanaethau Cyhoeddus, Chwaraeon, Gofal Anifeiliaid, Busnes, Diwydiannau Creadigol ac Adeiladu. Roedd rôl y Tiwtor Cefnogi Dwyieithrwydd yn cynnwys:

- cyflwyno unedau 'Cymru Fodern' mewn sesiynau wythnosol i ddysgwyr Addysg Bellach llawn-amser Lefelau 1, 2 a 3 yn eu meysydd – cymysgedd o ymwybyddiaeth a datblygu sgiliau Cymraeg wedi'u cyd-destunoli gyda ffocws ar raglen alwedigaethol y dysgwr ac iaith fel sgil cyflogadwyedd
- darparu cymorth ac anogaeth i ddysgwyr sy'n siarad Cymraeg rhugl i gwblhau gweithgareddau dosbarth, elfennau o asesu a thiwtorialau drwy gyfrwng y Gymraeg, yn unol â'r nodau strategol cenedlaethol a gofynion Safonau'r Gymraeg
- datblygu deunyddiau unedau addysgu a dysgu dwyieithog ar gyfer timau cyrsiau
- creu mwy o gyfleoedd i ddysgwyr brofi a defnyddio'r Gymraeg mewn gweithgareddau allgyrsiol, ar lefel ddiwylliannol, gymdeithasol a chysylltedig â gwaith

Mae'r model Tiwtor Cefnogi Dwyieithrwydd wedi profi i fod yn effeithiol iawn wrth ymgysylltu dysgwyr ag iaith a diwylliant Cymru. Cydnabuwyd yr effaith hon ymhellach ym mis Mehefin 2025, pan dderbyniodd Tiwtor Dwyieithog mewn Iechyd a Gofal

Cymdeithasol Wobr Addysgu a Dysgu Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol am ymarfer cyfrwng Cymraeg a dwyieithog arloesol. Mae'r wobr yn cydnabod mewnosod y Gymraeg yn effeithiol yn y cwricwlwm, rhoi pwyslais cryf ar y Gymraeg fel sgil cyflogadwyedd, a'r defnydd o wahaniaethu ieithyddol i gefnogi dysgwyr ar bob lefel iaith, gan gynnwys cyflwyno sesiynau tiwtorial cyfrwng Cymraeg ar gyfer dysgwyr rhugl yn y Gymraeg.

Mewn meysydd heb fod yn feysydd blaenoriaeth sy'n cynnwys Peirianneg, Technoleg Gwybodaeth, Trin Gwallt a Harddwch, ac Arlwyo, cafodd y Gymraeg ei hintegreiddio i weithgareddau ystafell ddosbarth a'r rhaglen diwtorial drwy e-fodiwl Prentis-Iaith, cyflwyno gwersi, a digwyddiadau fel Wythnos Ffocws Treftadaeth a Diwylliant ac Eisteddfod y Coleg. Yn y Gyfadran Lefel-A a Sgiliau, cwblhaodd 9 dysgwr Fagloriaeth Sgiliau Cymru Uwch yn Gymraeg ynghyd â derbyn tiwtorialau grŵp cyfrwng Cymraeg/dwyieithog; astudiodd 7 dysgwr y cymhwyster Lefel-A Cymraeg Ail Iaith a chwblhaodd 6 dysgwr TGAU Mathemateg drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yn gyffredinol mewn Addysg Bellach, cafodd 1,107 o dasgau neu asesiadau dysgwyr eu cwblhau yn defnyddio'r Gymraeg, i fyny o 796 yn y flwyddyn flaenorol. O'r rhain, roedd 1,019 yn cynnwys ychydig o Gymraeg (B3), tra bod 88 wedi'u cwblhau naill ai yn Gymraeg neu'n ddwyieithog (C1, B1, B2).

Y maes Dysgu Seiliedig ar Waith, gosodwyd targedau Cymraeg i bob dysgwr yn unol â strategaeth ymgysylltu Consortiwm B-WBL, gyda'r disgwyliad i bob dysgwr gwblhau Prentis-Iaith. Cefnogwyd dysgwyr rhugl i gwblhau cymwysterau yn Gymraeg gan ddarparu'r 'Cynnig Rhagweithiol'. Yn arolygiad Estyn o ddarpariaeth B-WBL yn 2025 (gyda Choleg Sir Benfro fel y prif ddarparwr) tynnwyd sylw at y camau rhagweithiol a gymerwyd i normaleiddio'r Gymraeg, gan nodi bod dysgwyr rhugl yn cael eu cefnogi'n llwyddiannus i gwblhau elfennau o'u cymwysterau yn Gymraeg, gan gynnwys asesiadau ysgrifenedig a thrafodaethau llafar. Fe wnaeth yr adroddiad hefyd ganmol effeithiolrwydd dysgu proffesiynol traws-gonsortiwm wrth ddatblygu adnoddau dwyieithog newydd a gwella technegau staff i gefnogi datblygiad y Gymraeg. Cyrhaeddodd un prentis, a gydnabyddwyd am gwblhau ei chymwysterau yn Gymraeg a chymhwyso'r iaith mewn ymarfer clinigol, restr fer ar gyfer Gwobr Iaith Gymraeg B-WBL ac ar ôl hynny enillodd Wobr Gymraeg Coleg Sir Benfro, gan ddangos gwir effaith y dulliau strategol hyn ar sgiliau a hyder dysgwyr.

Tyfodd gweithgarwch iaith Gymraeg a diwylliant Cymreig allgyrsiol yn sylweddol yn 2024/25, gan gryfhau ethos dwyieithog y Coleg. Gyda chefnogaeth grant 'Hybu a Hyrwyddo' Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol a grant Menter Iaith Sir Benfro, cynhaliwyd 15 o ddigwyddiadau (o'i gymharu â 12 yn y flwyddyn flaenorol), o ddawnsio gwerin i weithdai cerddoriaeth gyfoes a diwrnodau dathlu cenedlaethol gan gynnwys Diwrnod Shwmae, Diwrnod Defnyddia Dy Gymraeg, Yr Hen Galan, Diwrnod Santes Dwynwen, a Dydd Miwsig Cymru. Yr uchafbwynt oedd yr Wythnos Ffocws Treftadaeth a Diwylliant, a arweiniodd at Eisteddfod Dydd Gŵyl Dewi, a hybu cyfranogiad yn yr Urdd. Enillodd dysgwyr 13 medal aur, arian ac efydd yn Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd 2025, gyda'r Coleg hefyd yn cystadlu mewn cystadlaethau grŵp cenedlaethol am y tro cyntaf. Cydlynwyd y digwyddiadau gan Y Pwyllgor Cymraeg gyda chefnogaeth Tîm Datblygu'r Gymraeg, siaradwyr gwadd, a chwisiau ar-lein wythnosol, i gyd yn helpu i greu amgylchedd

diwylliannol bywiog a diddorol i ddysgwyr a staff.

Parhaodd y Coleg i weithredu cynllun Llysgenhadon y Gymraeg Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol, gan benodi chwe dysgwr ac un prentis i hyrwyddo'r Gymraeg ar draws y Coleg ac o fewn rhaglenni prentisiaethau. Ymddangosodd y Llysgennad Prentis ar 'Newyddion' a 'Prynhawn Da' S4C, gan dynnu sylw at werth prentisiaethau dwyieithog. Fe wnaeth dau ddysgwr Lefel-A hefyd elwa o Gynllun Sbarduno Y Coleg Cymraeg, cynllun mentora ar gyfer siaradwyr Cymraeg Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig. Yn ogystal, cynhwyswyd Llysgennad y Gymraeg ar Bwyllgor Llais y Dysgwr y Coleg, gan sicrhau bod y Gymraeg yn parhau i fod yn eitem reolaidd ar yr agenda mewn cyfarfodydd pwyllgor. Helpodd hyn i wella gweledded a phresenoldeb y Gymraeg o fewn y Coleg.

Roedd datblygu staff yn parhau i fod yn flaenoriaeth, gyda 28 o staff wedi cofrestru ar y cynllun Cymraeg Gwaith cenedlaethol. Roedd pum dosbarth wythnosol ynghyd â sesiynau mentora un-i-un, dan arweiniad Tiwtor Cymraeg Gwaith y Coleg, yn magu hyder a rhuglder wrth ddefnyddio'r Gymraeg wrth addysgu. Cynhaliwyd diwrnod datblygu staff yng Nghanolfan Pentre Ifan yr Urdd, gan roi cyfle i staff drochi yn y Gymraeg a'r diwylliant Cymreig drwy weithgareddau lles awyr agored. Mae Cymraeg Gwaith yn parhau i chwarae rhan hanfodol wrth gryfhau sgiliau Cymraeg staff tra hefyd yn cyfoethogi presenoldeb yr iaith ar draws y Coleg.

Parhaodd y bartneriaeth 14-16 gydag Ysgol Caer Elen, gyda'r Coleg yn cyflwyno rhaglenni cyfrwng Cymraeg a dwyieithog Lefel 1/2 mewn Peirianneg a Bwyd a Maeth. Yn 2024/25, cwblhaodd 15 o ddisgyblion Blwyddyn 11 gymhwyster TGAU Peirianneg CBAC, gyda 18 o ddisgyblion Blwyddyn 10 yn dechrau'r rhaglen. Mewn Bwyd a Maeth, cwblhaodd 9 o ddisgyblion Blwyddyn 11 gymhwyster CBAC yn y Gymraeg, a dechreuodd 11 o ddisgyblion Blwyddyn 10 y flwyddyn gyntaf. Roedd adborth gan y dysgwyr a'r ysgol yn gadarnhaol iawn.

Parhaodd y cydweithio gyda sefydliadau cenedlaethol, lleol a chymunedol, i gyd gyda'r nod cyffredin o gefnogi Cymraeg 2050. Darparodd Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol gyllid, arweiniad, hyfforddiant ac adnoddau i wella'r ddarpariaeth, tra bod staff yn elwa o hyfforddiant methodoleg ddwyieithog drwy Sgiliaith. Fe wnaeth y cydweithio gyda Menter Iaith Sir Benfro, yr Urdd a Dysgu Cymraeg Sir Benfro gyfoethogi'r cyfleoedd allgyrsiol a chymunedol. Ehangodd y cydweithio â Chyngor Sir Penfro drwy ei Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg y ddarpariaeth a'r ymgysylltiad ôl-16, gan gyd-fynd â strategaethau lleol a chenedlaethol i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg. Yn ogystal, ymgysylltodd Tîm Datblygu'r Gymraeg â Fforwm Ymgynghorol Coleg Sir Benfro, partneriaeth rhwng y Coleg, cyflogwyr, ysgolion, sefydliadau gwirfoddol a'r gymuned ehangach, i godi ymwybyddiaeth o'r ddarpariaeth Gymraeg a chryfhau cysylltiadau â chyflogwyr. Cafodd yr ymgysylltiad hwn dderbyniad da a chefnogodd fwy o gydweithio â busnesau lleol i hyrwyddo'r Gymraeg yn y gweithle a chyfrannu at Gymraeg 2050.

Mae'r gweithgarwch a'r gwaith datblygu a amlinellir uchod, y mae llawer ohono yn parhau i gael ei gefnogi drwy gyllid Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol, wedi caniatáu i'r Coleg gryfhau ac ehangu ei ddarpariaeth Gymraeg a dwyieithog ymhellach. Mae hyn wedi arwain at ganlyniadau cadarnhaol iawn ac mae'n cyd-fynd â Chynllun Strategol Y Coleg

Cymraeg, Strategaeth Datblygu Darpariaeth Ddwyieithog y Coleg 2023–2026, a Safonau'r Gymraeg, gan gefnogi cydraddoldeb, cynhwysiant a dewis iaith ym mhob maes o ddarpariaeth y Coleg.

3. Monitro

Yn ystod 2024/25, parhaodd Grŵp Llywio'r Iaith Gymraeg – Safonau'r Coleg i oruchwylio monitro cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg. Roedd y Grŵp yn cynnwys uwch reolwyr a rheolwyr canol, ochr yn ochr â chynrychiolwyr o adrannau cymorth academaidd a busnes, a chadeiriwyd y cyfarfodydd gan y Pennaeth. Canolbwyntiodd y cyfarfodydd ar fonitro cydymffurfiaeth, symud gweithgaredd datblygiadol ymlaen, a rhannu arfer effeithiol a datrysiadau ymarferol ar draws y sefydliad. Er mwyn cryfhau llywodraethu ac atebolrwydd ymhellach, cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg a diweddariadau ar weithgaredd cwricwlwm yr iaith Gymraeg a dwyieithog i Fwrdd y Llywodraethwyr, gan sicrhau goruchwyliaeth barhaus o gynnydd a datblygiadau allweddol.

Ym mis Medi 2024, cwblhaodd y Coleg hunanasesiad o Safonau'r Gymraeg i werthuso effeithiolrwydd a chysondeb cydymffurfiaeth ar draws yr holl Safonau perthnasol. Cadarnhaodd yr hunanasesiad lefel gref o gydymffurfiaeth yn y rhan fwyaf o feysydd, gyda llawer o Safonau wedi'u hasesu fel rhai â lefel uchel o sicrwydd. Nodwyd bod nifer fach o Safonau angen datblygiad pellach, yn bennaf lle'r oedd angen mwy o gysondeb gweithredu ar draws adrannau. Mae'r meysydd hyn wedi'u nodi, gyda chamau gweithredu wedi'u targedu a'u cynnwys mewn cynlluniau gweithredu iaith Gymraeg cyfadrannau ac adrannau. Mae'r broses hunanasesu yn parhau i ddarparu mecanwaith gwerthfawr ar gyfer nodi arfer da, mynd i'r afael â risgiau a chefnogi gwelliant parhaus.

Parhaodd cyfadrannau ac adrannau cefnogi busnes i weithredu eu cynlluniau gweithredu Iaith Gymraeg ac roedd yn ofynnol iddynt adrodd ar gynnydd yng nghyfarfodydd Grŵp Llywio'r Gymraeg – Safonau, gan gefnogi dull cyson a chydlynol o gydymffurfio a datblygu ar draws y Coleg.

Drwy gydol y cyfnod adrodd, arweiniwyd hyrwyddo a datblygu'r iaith Gymraeg o ddydd i ddydd gan y Tîm Datblygu'r Gymraeg. Roedd y Tîm yn cynnwys y Swyddog Datblygu'r Iaith Gymraeg (SDIG), Tiwtoriaid Cefnogi Dwyieithrwydd, Cyfieithydd/Swyddog Cangen y Coleg a'r Tiwtor Cymraeg Gwaith, ac roedd Cyfarwyddwr Taith y Dysgwr yn rheolwr llinell ar y Tîm. Prif ffocws y Tîm oedd datblygu, cyflwyno a chefnogi darpariaeth cwricwlwm cyfrwng Cymraeg a dwyieithog, ochr yn ochr â chefnogi cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg a darparu gwasanaeth cyfieithu cynhwysfawr i gyfadrannau ac adrannau.

Parhaodd y Coleg i gynnal perthynas dda ac adeiladol â Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg, gyda staff yn mynychu amrywiaeth o ddigwyddiadau a gweithdai yn ystod y flwyddyn. Roedd y rhain yn cynnwys sesiynau ar gryfhau llywodraethu, defnydd mewnol o'r Gymraeg, hyrwyddo cydymffurfiaeth, yr ymarfer Hunanasesu Cydymffurfiaeth Safonau, gweithdai datblygu polisi, a chynhadledd Defnyddio'r Gymraeg yn y Gweithle. Roedd cymryd rhan yn y digwyddiadau hyn yn cynnig cyfleoedd gwerthfawr i rannu arfer da ledled y sector, sy'n cael ei ymgorffori yn null gweithredol y Coleg o weithredu Safonau fel rhan o'i ymrwymiad parhaus i wella gwasanaethau Cymraeg.

3.1 Cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Yn ystod 2024/25, hyrwyddwyd ymwybyddiaeth staff o ofynion Safonau'r Gymraeg drwy ystod o sianeli cyfathrebu mewnol, gan gynnwys cyfarfodydd tîm a rhaglen datblygu staff Aspire. Rhoddwyd pwyslais arbennig ar bwysigrwydd cynnig dewis iaith yn rhagweithiol ym mhob maes ar ddarparu gwasanaethau. Anogwyd staff i wisgo llinynnau neu fathodynnau Iaith Gwaith os oeddent yn siaradwyr Cymraeg neu'n ddysgwyr, ac i arddangos logos 'Siarad Cymraeg' neu 'Dysgu Cymraeg' yn eu llofnodion e-bost. Yn ogystal, cyhoeddwyd nodiadau atgoffa i sicrhau bod e-lofnodion dwyieithog, atebion awtomatig y tu allan i'r swyddfa a negeseuon ffôn ateb yn eu lle.

Ymgorfforwyd ymwybyddiaeth o'r Gymraeg ymhellach drwy ddigwyddiadau y Coleg i ddathlu iaith a diwylliant Cymru, cyfathrebu rheolaidd gan gynnwys blog wythnosol y Pennaeth, a hyrwyddo'r cymorth parhaus sydd ar gael gan Dîm Datblygu'r Gymraeg. Cafodd y wybodaeth a ddarparwyd i staff newydd fel rhan o'r rhaglen sefydlu ei hadolygu a'i hailwampio drwy ddatblygu modiwl e-hyfforddiant newydd, 'Croeso i'r Gymraeg – Welsh Aware'. Mae'r modiwl hwn yn cynnwys trosolwg o hanes yr iaith Gymraeg; deddfwriaeth Gymraeg; Safonau'r Gymraeg a rolau a chyfrifoldebau staff; cymorth Cymraeg sydd ar gael yn y Coleg; enghreifftiau ymarferol o ddulliau rhagweithiol a geiriad priodol, ac yna asesiad diwedd modiwl. Bydd y modiwl Croeso i'r Gymraeg' yn cael ei chynnwys yn y rhaglen sefydlu staff newydd o 2025/26 ymlaen, gyda'r holl staff yn cael eu hannog i'w chwblhau i adnewyddu a chryfhau eu hymwybyddiaeth a'u dealltwriaeth o'r Safonau.

Yn unol â'r Safonau sy'n ymwneud â gwasanaethau ffôn, parhaodd prif switsfwrdd awtomataidd y Coleg i gynnig dewis iaith, gyda phob neges peiriant ateb ar gael yn ddwyieithog. Fe wnaeth staff y dderbynfa wella eu sgiliau Cymraeg ymhellach drwy gymryd rhan yn y cynllun Cymraeg Gwaith. Mae'r datblygiad parhaus hwn yn eu galluogi i ddarparu ymateb dwyieithog cychwynnol i alwyr ac i gyfeirio galwyr Cymraeg at aelodau o staff sy'n gallu parhau â'r sgwrs yn Gymraeg. Ar draws y Coleg, atebwyd llinellau ffôn eraill hefyd gan ddefnyddio cyfarchiad dwyieithog, a thrwy hynny sicrhau bod galwyr Cymraeg eu hiaith yn derbyn y Cynnig Rhagweithiol yn gyson. Roedd canllawiau ar ymdrin â galwadau ffôn ar gael i staff drwy Bolisi Defnydd Mewnol y Gymraeg y Coleg ac fe'u cynhwyswyd yng ngweithgareddau datblygu staff sy'n gysylltiedig â'r Gymraeg.

O ran y Safonau sy'n ymwneud â chyfarfodydd, cyfarfodydd cyhoeddus a digwyddiadau, ni dderbyniwyd unrhyw geisiadau am gyfarfodydd cyfrwng Cymraeg yn ystod 2024/25, ac ni chynhaliodd y Coleg unrhyw gyfarfodydd cyhoeddus na darlithoedd cyhoeddus yn ystod y flwyddyn. Fodd bynnag, roedd nosweithiau agored y Coleg yn adlewyrchu ymrwymiad cryf i ddarpariaeth ddwyieithog, gan gynnwys stondin hyrwyddo'r Gymraeg a staff Cymraeg eu hiaith ar gael i siarad â darpar ddysgwyr yn y Gymraeg. Cynhaliwyd cyfarfodydd gyda sefydliadau Cymraeg gan gynnwys Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol, Sgiliaith, Menter Iaith Sir Benfro, Dysgu Cymraeg Sir Benfro Cyngor Sir Benfro, Mudiad Meithrin a'r Urdd drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn ogystal, cynhaliwyd cyfarfodydd Tîm Datblygu'r Gymraeg, ynghyd â'u trafodaethau gyda chydweithwyr eraill sy'n siarad Cymraeg, yn Gymraeg. Cynhaliwyd a dogfennwyd cyfarfodydd arfarnu hefyd yn cynnwys aelodau o Dîm Datblygu'r Gymraeg yn Gymraeg.

Parhaodd deunyddiau marchnata, cyhoeddiadau corfforaethol, a sianeli cyfryngau cymdeithasol y Coleg i fodloni gofynion Safonau'r Gymraeg. Ym mis Gorffennaf 2025, cynhaliodd Comisiynydd y Gymraeg adolygiad o'r defnydd o'r cyfryngau cymdeithasol ar draws 14 o golegau addysg bellach, gan gynnwys Coleg Sir Benfro, gan dynnu sylw at faterion sector cyfan o ran sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Cadarnhaodd adran Farchnata'r Coleg ei bod yn gweithredu cyfrifon cyfryngau cymdeithasol Cymraeg a Saesneg ar wahân, gan gyhoeddi'r holl gynnwys ar y ddau blatfform a hyrwyddo'r cyfrifon Cymraeg yn rheolaidd, a thrwy hynny sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau.

Roedd gwefan y Coleg yn destun adolygiad a diweddariadau rheolaidd, gan gynnwys y dudalen Gymraeg yn y Coleg, gan dynnu sylw at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a dwyieithog y Coleg, ochr yn ochr â'r cyfleoedd a'r cymorth sydd ar gael i ddysgwyr a staff. Parhaodd tudalen Facebook Tîm Datblygu'r Gymraeg, Cymraeg – Coleg Sir Benfro, yn blatfform effeithiol drwy gydol y flwyddyn, gan hyrwyddo gweithgareddau a mentrau allgyrsiol Cymraeg.

Roedd arwyddion dwyieithog ar draws y Coleg yn cydymffurfio, ac roedd y cynnwys a ddangoswyd ar sgriniau digidol mawr y Coleg yn ddwyieithog. Fodd bynnag, cydnabuwyd bod darparu gwybodaeth ddwyieithog yn gyson ar fyrddau hysbysebion adrannol yn parhau i fod yn her. O ganlyniad, mae'r mater hwn wedi'i nodi fel cam gweithredu penodol ar gyfer pob cyfadran ac adran yn eu cynlluniau gweithredu ar gyfer 2025/26.

Parhaodd dysgu Cymraeg a dwyieithog i fod yn rhan o raglen hyfforddi staff Aspire y Coleg. Yn ystod y flwyddyn, cyflwynodd Sgiliaith sesiynau sy'n canolbwyntio ar fewnosod y Gymraeg yn y cwricwlwm, tra bod Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol yn darparu hyfforddiant ar dechnoleg a'r Gymraeg i gefnogi a gwella arferion dysgu dwyieithog. Fel yr amlinellir yn Adran 1, roedd ymgysylltiad staff yn y cynllun Cymraeg Gwaith yn parhau i fod yn gryf, gan adlewyrchu ei boblogrwydd parhaus. Yn ogystal, cyflwynodd aelodau o Dîm Datblygu'r Gymraeg sesiynau hyfforddi'r Gymraeg, gan gynnwys gweithgareddau i godi ymwybyddiaeth o Safonau'r Gymraeg.

Parhaodd hyrwyddo Safonau'r Gymraeg, ochr yn ochr â'r defnydd ehangach o'r Gymraeg, yn ffocws parhaus drwy gydol y flwyddyn. Amlygwyd hawliau Cymraeg dysgwyr a darpariaeth cyfrwng Cymraeg y Coleg ar draws ystod o weithgareddau'r Coleg, gan gynnwys diwrnodau a nosweithiau agored, y broses ymgeisio a chyfweld, diwrnodau pontio a rhaglenni cofrestru a sefydlu, yn ogystal â thrwy dudalen Facebook Cymraeg – Coleg Sir Benfro. Bu aelodau o'r Tîm Datblygu'r Gymraeg hefyd yn ymgysylltu â'r gymuned ehangach drwy fynychu digwyddiadau allanol fel digwyddiad pontio Ysgol Caer Elen a noson yrfaoedd Ysgol Bro Preseli, a thrwy gyflwyno cyfres o sesiynau o'r enw *Gwerth y Gymraeg* yn Ysgol Gyfun Aberdaugleddau. Yn ogystal, hyrwyddwyd Safonau'r Gymraeg a hawliau dysgwyr drwy ymgyrch genedlaethol *'Defnyddia Dy Gymraeg'* Comisiynydd y Gymraeg, a gynhaliwyd ym mis Rhagfyr 2024.

Atgoffwyd staff i fabwysiadu dull rhagweithiol drwy annog dysgwyr sy'n siarad Cymraeg i ystyried ymgymryd â thiwtorialau, asesiadau a gweithgareddau allgyrsiol drwy gyfrwng y Gymraeg neu ddwyieithog. Roedd tiwtoriaid Cymraeg yn cyflwyno tiwtorialau yn

Gymraeg neu'n ddwyieithog i'w dysgwyr Cymraeg eu hiaith, gyda chefnogaeth bellach gan y Tiwtoriaid Cefnogi Dwyieithrwydd.

3.2 Cydymffurfio â'r Safonau Llunio Polisi

Rhwng 1 Awst 2024 a 31 Gorffennaf 2025, cyflwynwyd 15 polisi i'r Uwch Dîm Rheoli i'w cymeradwyo. Cwblhaodd arweinwyr polisi ddogfennaeth asesiad effaith y Coleg, a oedd yn cynnwys ystyriaeth o'r Gymraeg, ac roedd pob polisi yn cynnwys adran gorfforaethol safonol yn cadarnhau ymrwymiad y Coleg i ddarparu dewis iaith ar draws ei wasanaethau. Yn ystod y flwyddyn, cyflwynodd y Coleg dempled Asesiad Effaith Integredig (AEI) diwygiedig, gan ddisodli'r hen Asesiad Effaith Cydraddoldeb i gryfhau datblygiad polisi. Mae adran 3 o'r AEI yn canolbwyntio'n benodol ar y Gymraeg, gan ei gwneud yn ofynnol i awduron asesu effeithiau ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a sicrhau nad yw'n cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, gyda chanlyniadau a chamau gweithredu wedi'u cofnodi yn Adrannau 3 ac 8. Mae ymgysylltu â rhanddeiliaid wedi cael ei wella, gan gynnwys ymgynghori â chymunedau Cymraeg eu hiaith. Mae AEIau wedi'u cwblhau yn cael eu hawdurdodi gan Benaethiaid Cyfadran neu Adrannau, yn cael eu hadolygu gan yr Uwch Dîm Rheoli, a'u cymeradwyo gan y Bwrdd Llywodraethwyr lle bo angen. Derbyniodd staff hyfforddiant AEI ym mis Awst 2024, a chyhoeddir yr holl AEIau wedi'u cwblhau a'r polisïau terfynol i sicrhau tryloywder ac atebolrwydd.

3.3 Cydymffurfio â'r Safonau Gweithredol

Mae'r Safonau Gweithredol yn ymwneud ag agweddau ar berthynas y Coleg â'i staff, gan gynnwys prosesau recriwtio a phenodi. Mae'r Safonau hyn hefyd yn canolbwyntio ar annog staff i ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg yn eu gwaith bob dydd a darparu cyfleoedd i staff ddatblygu a gwella eu hyfedredd yn y Gymraeg.

Yn 2024/25, atgoffwyd staff o'u cyfrifoldebau o dan y Safonau trwy gyfuniad o gyfathrebu, briffiau, cyfarfodydd tîm, a hyfforddiant iaith Gymraeg, yn unol â Pholisi Defnydd Mewnol o'r Gymraeg y Coleg. Mae'r polisi hwn ar gael trwy'r Porth Staff ac mae'n cynnig canllawiau ar hyrwyddo a defnyddio'r Gymraeg ar draws y Coleg, gan annog ei hintegreiddio i weithgareddau arferol a darparu geiriad safonol i'w gynnwys mewn cyfathrebu mewnol. Gall staff hefyd gael mynediad at gymorth, canllawiau a gwasanaethau cyfieithu yn y Gymraeg trwy Dîm Datblygu'r Gymraeg. Yn ystod y flwyddyn, datblygwyd modiwl e-hyfforddi newydd 'Croeso i'r Gymraeg – Welsh Aware' a chaiff ei lansio yn 2025/26, gan gynnig ffordd effeithiol o adnewyddu dealltwriaeth staff o'u cyfrifoldebau a'u hawliau Cymraeg o dan y Safonau.

Yn unol â'r Safonau Gweithredol, parhaodd yr adran Adnoddau Dynol i gofnodi dewisiadau iaith staff ar gyfer gohebiaeth bersonol a dogfennau. Yn ystod 2024/25, cynhaliwyd nifer fach o werthusiadau staff drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn ogystal, adroddodd sawl rheolwr eu bod wedi trafod anghenion datblygu'r Gymraeg a gosod targedau hyfforddi gyda staff, gan gefnogi cyflawni cynlluniau gweithredu iaith Gymraeg adrannol a chyfadrannol.

3.4 Cydymffurfio â'r Safonau Cadw Cofnodion a'r Safonau Atodol

Mae Safonau'r Gymraeg yn nodi bod data'n cael ei gynnal a'i adrodd yn gywir yn unol â'r

gofynion penodedig, gan sicrhau cydymffurfiaeth barhaus y Coleg. Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn elfen allweddol o'r gofynion hyn. Mae cofnodion sy'n ymwneud â Safonau'r Gymraeg yn cael eu storio'n ddiogel o fewn systemau electronig canolog y Coleg. Mae'r cofnodion hyn yn cael eu diweddaru gan Swyddog Datblygu'r Gymraeg a chynrychiolwyr o Grŵp Llywio'r Gymraeg – Safonau.

Mae Safonau'r Gymraeg yn ei gwneud yn ofynnol bod data perthnasol yn cael ei gofnodi a'i adrodd yn gywir yn unol â gofynion penodedig, gan gefnogi cydymffurfiaeth barhaus y Coleg. Mae cyhoeddi'r adroddiad blynyddol hwn yn rhan bwysig o gyflawni'r rhwymedigaethau hyn. Mae cofnodion sy'n ymwneud â'r Safonau yn cael eu cadw'n ddiogel o fewn systemau electronig canolog y Coleg ac yn cael eu diweddaru gan Swyddog Datblygu'r Gymraeg, ynghyd â chynrychiolwyr o Grŵp Llywio'r Gymraeg – Safonau.

4. Staff Sgiliau Iaith Gymraeg

Yn 2024/25, roedd y Coleg yn cyflogi cyfanswm o 535 o aelodau staff, ac roedd 8% ohonynt naill ai'n siaradwyr Cymraeg rhugl neu â sgiliau Cymraeg uwch. Dyma broffil sgiliau Cymraeg cyffredinol ar gyfer y cyfnod adrodd hwn:

2022/23	2023/24	2024/25	
11%	13%	8%	o staff heb sgiliau Cymraeg (Lefel 00)
46%	46%	44%	o staff yn gallu cyfarch yn Gymraeg (Lefel 01)
23%	22%	25%	o staff ar lefel Mynediad (Lefel 1)
11%	9%	12%	o staff ar lefel Sylfaen (Lefel 2)
3%	3%	3%	o staff ar lefel Ganolradd (Lefel 3)
3%	3%	2%	o staff ar lefel Uwch (Lefel 4)
3%	5%	6%	o staff yn hyfedr (Lefel 5)

Mae proffil Cymraeg staff ar gyfer 2024/25 yn parhau i fod yn gyson yn fras â'r blynyddoedd blaenorol. Mae cyfran y staff heb sgiliau Cymraeg (Lefel 00) wedi gostwng o 13% i 8%, sy'n ddatblygiad cadarnhaol. Mae nifer y staff sy'n gallu cyfarch yn Gymraeg (Lefel 01) wedi gostwng ychydig i 44%, tra bod y rhai ar lefel Mynediad (Lefel 1) a Sylfaen (Lefel 2) yn cyfrif am 25% a 12% yn y drefn honno, gan dynnu sylw at yr angen parhaus i gefnogi staff i symud ymlaen y tu hwnt i sgiliau Cymraeg sylfaenol. Mae'n galonogol gweld twf parhaus ar lefelau hyfedredd uwch, gyda siaradwyr hyfedr (Lefel 5) yn codi i 6%, a staff lefel uwch (Lefel 4) yn aros yn sefydlog. Mae'r tueddiadau hyn yn dangos cynnydd graddol wrth ddatblygu rhuglder staff, gan gefnogi uchelgeisiau dwyieithog ehangach y Coleg.

5. Hyfforddiant

Drwy gydol y cyfnod adrodd, ni ddarparwyd unrhyw hyfforddiant corfforaethol drwy gyfrwng y Gymraeg yn y meysydd a bennir gan y Safonau. Mae'r meysydd hyn yn cynnwys recriwtio a dethol, cyfweld, rheoli perfformiad, ymdrin â chwynion a materion disgyblu, a delio ag aelodau o'r cyhoedd.

6. Recriwtio

Yn ystod 2024/25, hysbysebwyd 83 o swyddi newydd neu swyddi gwag yn ddwyieithog. Darparwyd deunyddiau recriwtio yn y ddwy iaith, ac roedd ffurflenni cais yn cynnwys adran sy'n caniatáu i ymgeiswyr nodi a oeddent yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn ystod y broses gyfweld.

Mae'n ofynnol i reolwyr asesu'r angen am sgiliau Cymraeg ar gyfer pob swydd wag, gyda chanllawiau wedi'u cynnwys yn y ffurflen gais am swydd i gefnogi'r broses hon.

Roedd nifer y swyddi wedi'u categoreiddio yn ôl gofynion y Gymraeg yn ystod 2024/25 fel a ganlyn:

- **Opsiwn A:** Sgiliau iaith Gymraeg yn hanfodol: 0
- **Opsiwn B:** Sgiliau Cymraeg i'w dysgu ar ôl penodi: 0
- **Opsiwn C:** Sgiliau Cymraeg yn ddymunol: 80

Tynnwyd Opsiwn D, a ddefnyddiwyd yn flaenorol ar gyfer rolau arbenigol lle nad oedd sgiliau Cymraeg sylfaenol yn angenrheidiol, o'r ffurflen gais am swydd. Mae gofyniad lleiaf y Coleg ar gyfer pob swydd wag bellach yn cyd-fynd ag Opsiwn C, lle mae sgiliau Cymraeg yn ddymunol.

Er bod pob swydd ar hyn o bryd yn nodi bod sgiliau Cymraeg yn ddymunol, mae'r Coleg yn datblygu dull diwygiedig i gefnogi rheolwyr yn well wrth benderfynu ar y lefel briodol o Gymraeg sy'n ofynnol ar gyfer pob rôl. Bydd y dull newydd yn rhoi mwy o bwyslais ar Gymraeg llafar, gyda'r nod o ddenu mwy o staff sy'n siarad Cymraeg. Fodd bynnag, mae ehangu capasiti dwyieithog y Coleg yn parhau i fod yn heriol oherwydd y prinder cenedlaethol parhaus o weithwyr dwyieithog.

7. Cwynion

Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â Safonau'r Gymraeg yn ystod y cyfnod adrodd.

8. Casgliad ac Argymhellion

Mae'r Coleg yn parhau i fod yn ymrwymedig i gryfhau ei ddarpariaeth ddwyieithog ar draws y cwricwlwm a'r gwasanaethau cymorth. Mae cynnydd parhaus wedi'i wneud o ran gweithredu Safonau'r Gymraeg, yn enwedig ym maes marchnata dwyieithog, gan sicrhau bod yr holl ddeunyddiau hyrwyddo ar gael yn Gymraeg a Saesneg. Mae dewis iaith yn parhau i gael ei gynnwys trwy gydol y broses ymgeisio a chofrestru dysgwyr, yn ogystal ag o fewn recriwtio staff. Mae cefnogaeth barhaus gan Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol yn hanfodol ar gyfer cynnal ac ehangu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a dwyieithog, tra bod cyllid Cymraeg Gwaith yn parhau i gefnogi datblygiad sgiliau Cymraeg staff.

Drwy barhau i gyflwyno cynlluniau gweithredu iaith Gymraeg cyfadrannau ac adrannau,

ochr yn ochr â goruchwyliaeth Grŵp Llywio'r Gymraeg – Safonau, mae gan y Coleg fframwaith effeithiol i fonitro cynnydd a gyrru gwelliannau pellach. Bydd y dull strwythuredig hwn yn cefnogi gwella gwasanaethau Cymraeg yn barhaus, yn annog ymgysylltiad ehangach â'r iaith, ac yn cyfrannu at ei thwf, yn unol â dyheadau Cymraeg 2050.